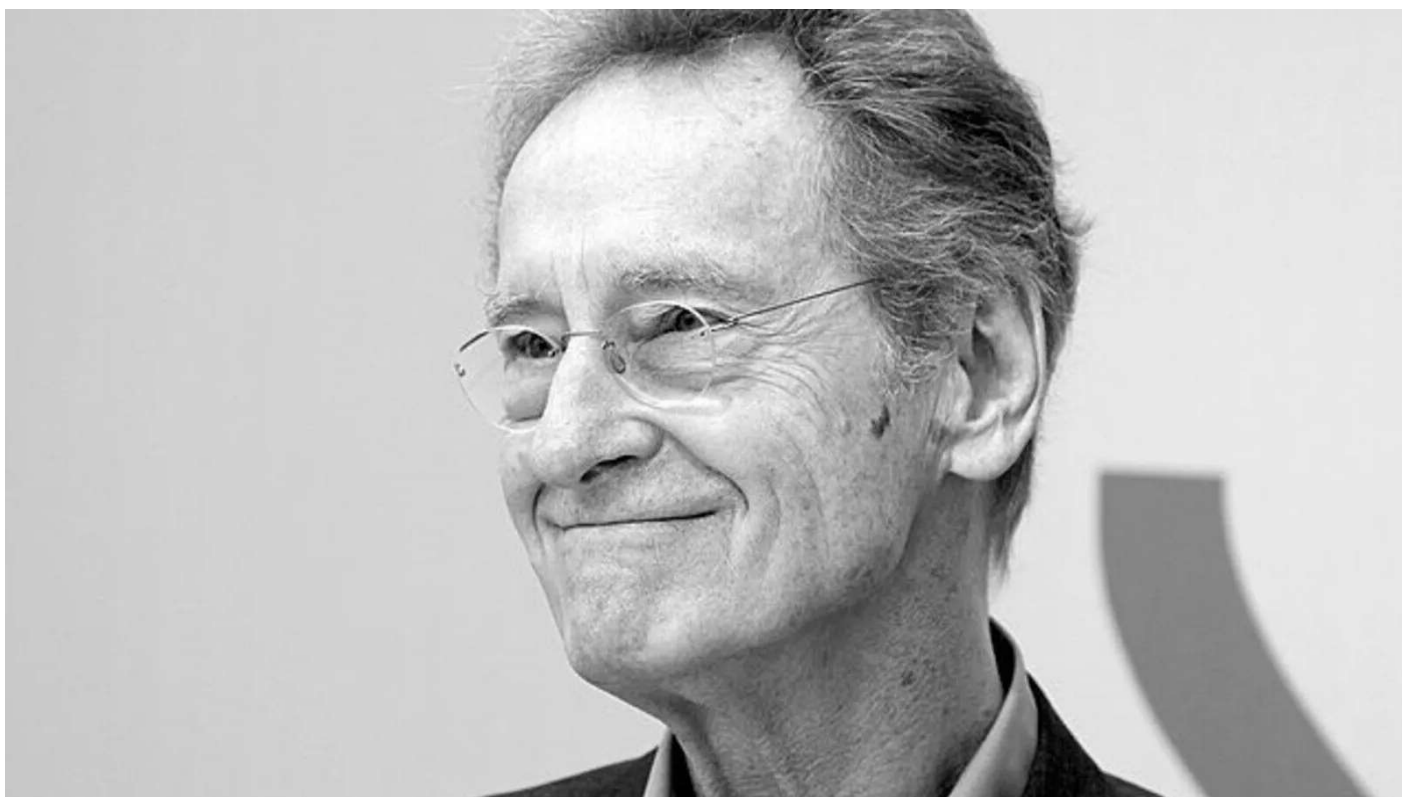

”Barnebarnet”: Ny bog om den uforløste tyske genforening

Bernhard Schlink. Foto: Wikimedia Commons.

Hans Henrik Fafner
20.07.2024

NY BOG // ANMELDELSE – Bernhard Schlink har skrevet endnu en klog og indsigtfuld roman, der tager hånd om de mange løse ender og den udbredte berøringsangst efter den tyske genforening.

Barnebarnet

Forfatter: Bernhard Schlink

Forlaget Silkefyret

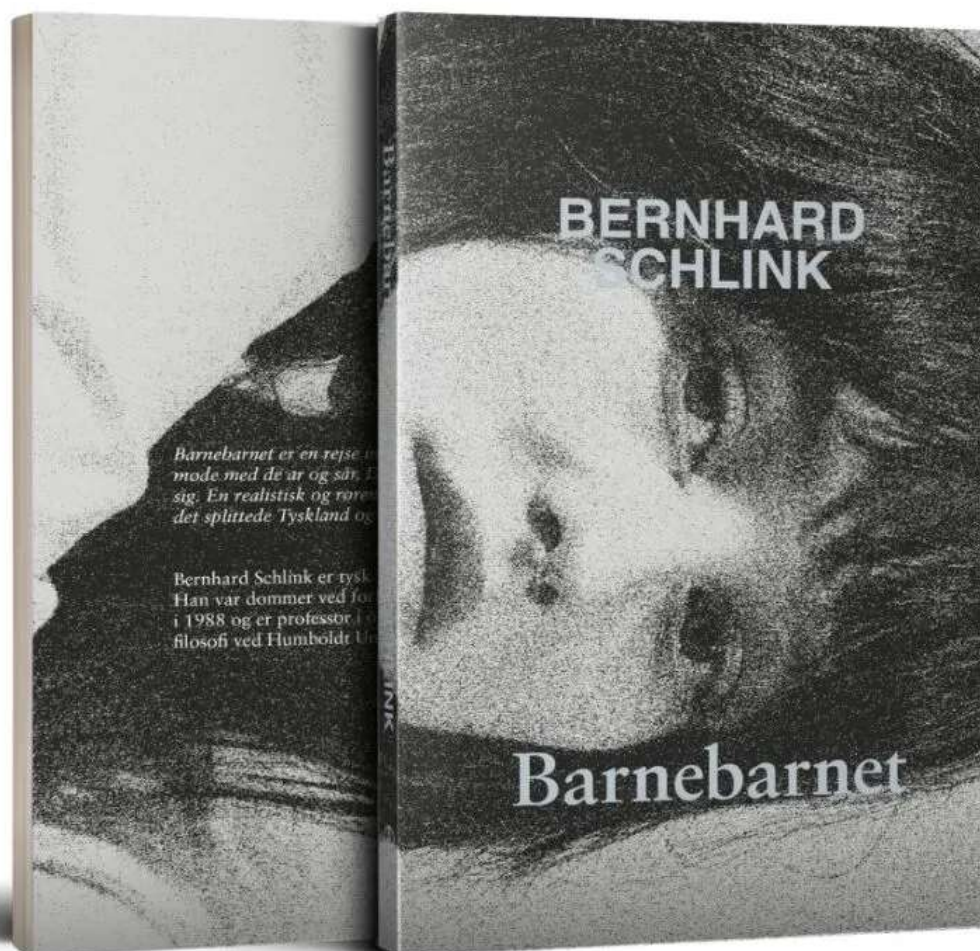
På dansk ved Leif Mathiasen

Bogen er udkommet

I 1964 oplevede det kommunistiske DDR et kortvarigt tøbrud. Unge studerende fra Vestberlin fik lov til at komme på et par måneders ophold i byens anden halvdel, hvor de mødte deres østtyske jævnaldrende. De udvekslede idéer, gik på værtshus og bød hinanden på Marlboro og østtyske Juwel, og imens lyttede de til amerikansk jazz, The Beatles og Wolf Biermann.

Denne hurtigt forbigående forårsstemning i den kolde krig har den tyske forfatter Bernhard Schlink benyttet som afsæt i sin seneste roman, der nu er udkommet på dansk med titlen *Barnebarnet*. Hovedpersonen Kaspar læser historie og germanistik i Vestberlin, og han forelsker sig i østtyske Birgit. De finder ud af at undslippe de kollektive aktiviteter og mødes på Bebelplatz og i en park på bredden af Spree.

Men lykken får en brat afslutning, og koldkrigens grå hverdag vender tilbage. Kaspar er tilbage i Vestberlin og kan kun se Birgit ved diskrete og flygtige endagsture til Østberlin, hvor han skal være ude igen inden aften. Han leger med tanken om at flytte over til hende, blive østtysk statsborger, men Birgit ser dette som dødfødt, så i stedet griber hun til republikflugt.

Barnebarnet udkom på Forlaget Silkefyret. Foto: Forlaget

Det forliste DDR

Romanens faktiske begyndelse finder sted i helt moderne tid. Birgits flugt lykkedes, Kaspar er nu blevet 70 og kan se tilbage på et langt og lykkeligt, om end barnløst

ægteskab. Han er blevet boghandler i Vestberlin og har gennem årene båret over med sin kones tiltagende alkoholisme. En aften kommer han hjem og finder hende druknet i badekarret.

Her tager fortællingen fart. Birgit har tilbragt mange timer med at skrive, og i de store papirdynger finder Kaspar et langt udkast til en selvbiografisk roman. Ud over at have været en storartet forfatter, uden nogensinde at have publiceret noget, har Birgit levet med mange uafsluttede spørgsmål og indestængte længsler. Blandt andet læser han, at hun fik et barn i et tidligere forhold.

“Schlink flytter rundt på de velkendte brikker og skaber nogle nye perspektiver i en velfortalt historie, og så forstår man de mange følelser og symbolværdien på en ny måde

Barnets far, en ung og partitro aktivist, var allerede gift, men tilbød, at han og hans kone kunne tage barnet til sig, hvilket Birgit ikke ville høre tale om. Men hun kunne heller ikke beholde barnet, følte hun, så med hjælp fra en veninde fødte hun barnet i et sommerhus, hvorpå veninden skaffede barnet af vejen, og Birgit selv flygtede til Vesten.

Kaspar læser dette mange år efter genforeningen af de to Tysklunde, så han kan frit rejse ud for at finde Birgits barn. Og det lykkes. Det viser sig, at veninden brød sit løfte og overlod barnet til den biologiske far og dennes kone. Han repræsenterer de mindre flatterende sider af det forliste DDR og er gået i den modsatte politiske grøft. Han er en ubehagelig og tyrannisk person, nazi-apologet med Rudolf Hess på væggen, og med sit standpunkt i den højrenationalistiske Völkisch-bevægelse står han som den diametrale modsætning til den liberale og dannede Kaspar.

Foto: Wikimedia Commons

Birgits barn viser sig at være datteren Svenja, som også er gået i hundene. Hun var i flere år en gammel kending af politiet, var med i en bande af østtyske skinheads, der gennembankede sagesløse forbipasserende, og hun har selv fået et barn. Det er en lille pige med det nordisk klingende navn Sigrun, og dette *barnebarn* af Birgit bor hos sine helt igennem rædselsfulde bedsteforældre i et forhutlet provinshul i det forhenværende DDR.

Tysklands mange problemer

Dette er på mange måder klassisk Bernhard Schlink, og det er betagende og begavet læsning. Det vil være synd at røbe mere af handlingen her, men Kaspar får lov til at tage Sigrun til sig for at få hende ud af højreradikalismens klør. Det er en hård proces, ligesom Tyskland kæmper en sej kamp for at finde sig selv og hinanden efter genforeningen.

Det er historien om den højt besungne genforening, som aldrig er lykkedes for alvor

Schlink, der fyldte 80 tidligere på måneden, har været juraprofessor ved forskellige tyske universiteter og slog først ind på en skønlitterær løbebane relativt sent i livet. Han fik sit store internationale gennembrud med romanen *Højt læseren*, der udkom på

dansk i 1999. Det er en slags parabel om efterkrigstidens Tyskland og udfordringerne med at forstå holocaust, og i forlængelse af dette er store dele af forfatterskabet blevet en stor tysk selvransagelse.

I 2008 udkom den fremragende *Das Wochenende*, der handler om et medlem af Rote Armee Fraktion, som kommer ud efter en længere fængselsstraf og igen møder slænget fra dengang under helt nye betingelser. Romanen *Olga* fra 2020 er en tour-de-force om mødet mellem menneskelig kærlighed og preussiske drømme om magt og ære, og hvordan det klinger i det 21. århundrede. Disse to, og det meste af forfatterskabet, har aldrig fundet vej til dansk, og derfor er det kun glædeligt, at *Die Enkelin* nu er blevet oversat.

Berlinmuren i 1975. Foto: Wikimedia Commons

Terra incognita

Dele af romanens set-up kan måske forekomme en smule konstrueret, men det bør ikke forstyrre læsningen, for det tjener et formål. De karikerede völkische bedsteforældre og Kaspars noget uvirkelige projekt med at genopdrage barnebarnet til god vesterlænding er trukket hårdt op, for de dybere budskaber ligger under det hele, og det er faktisk temmelig elegant.

Det er historien om den højt besungne Genforening, som aldrig er lykkedes for alvor. Det er der i sig selv ikke noget nyt i, for det rummer nyhedsdækningen fra Tyskland hyppige eksempler på. Men Schlink flytter rundt på de velkendte brikker og skaber

nogle nye perspektiver i en velfortalt historie, og så forstår man de mange følelser og symbolværdien på en ny måde.

I det gamle DDR var der bykort over Berlin, DDR's hovedstad, hvor Vestberlin kun var en hvid plet, et *terra incognita*. Efter genforeningen, hvor Birgit for længst er blevet borger i Vesten, har hun slet ikke lyst til at rejse derover. Ikke på grund af de vidunderlige billeder og erindringer, som kan reddes, og heller ikke på grund af de grimme, som skal glemmes. Det forbliver et *terra incognita*, og det udtrykker nok den berøringsangst, som mange tyskere – på begge sider af det gamle jerntæppe – føler i dag.

”Det skete for mig i det små, hvad jeg i stor målestok kunne se ske med østtyskerne efter Genforeningen,” skriver Birgit i sit tilløb til en selvbiografisk roman.

”Først blev de ønsket tillykke og velkommen. Man spurgte dem også interesseret om, hvordan det havde været at leve i DDR. Men man spurgte dem, ligesom man spørger nogen efter en rejse, de har været på. Da det viste sig, at de ikke kun havde været på en rejse og nu igen var tilbage, men at de kom fra en helt anden verden, en verden, hvor mangt og meget ikke havde passet dem, men som var deres verden, som de havde opbygget og holdt ved lige, og som de blev ved med at være knyttet til, så var det slut med interessen.”

”Skulle der være opstået noget særegent i det østlige land? I øst havde der været undertrykkelse, uret og ulykke, nu var det slut med undertrykkelse og uret, de undertrykte østtyskere kunne igen være som de ikke-undertrykte vesttyskere og havde ikke længere nogen grund til at være anderledes. Og hvis de var det alligevel, var det uhørt, og tilmed utaknemmeligt, fordi de havde fået så meget forærende for at kunne være lige så lykkelige som de lykkelige vesttyskere.”

Det er et af Tysklands mange problemer sat på spidsen på smukkeste vis. Det er ikke en bog, man slipper lige med det samme, for den siger en masse ting om den menneskelige psyke, og hvordan den påvirker det Tyskland og det Europa, som er en del af vores helt aktuelle virkelighed.

Læs også [“Tyske Jenny Erpenbeck skriver rørende roman om kærlighed, tab og genforening i Østberlin”](#).

Berlinmuren

DDR

Genforening

Tyskland

Hans Henrik Fafner

Hans Henrik Fafner (f. 1957) er POV's udlandsredaktør. Han er journalist med fast base nord for Tel Aviv. Han har gennem de sidste 25 år – bl.a. som korrespondent for

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →

25 kr./md.

50 kr./md.

100 kr./md.

Overblik

TOPHISTORIER

SENESTE

DEBAT

PODCAST

SPONSOREREDE ARTIKLER

ARRANGEMENTER

POV STUDY

Chefredaktion

POV International

OM POV

REDAKTION

SKRIBENTERNE

GÆSTESKRIBENTER

SAMARBEJDSPARTNERE

DEBATREGLER

BLIV MEDLEM

COOKIES & PRIVATLIV

Fagredaktion